

RAADSINFORMATIEBRIEF met beantwoording artikel 42 vragen

Van

college van burgemeester en wethouders

Vergadering van

24 mei 2022

Kenmerk

Z/22/046912 / D/22/061382

Portefeuillehouder

Arjan Noorthoek

Portefeuille

Jeugdzaken en jeugdzorg

Opsteller

Verkerk, Laura

Onderwerp

Beantwoording schriftelijke vragen art. 42 RVO van Woerden&Democratie inzake 'Uithuisplaatsingen binnen de jeugdzorg in de gemeente Woerden'

Beantwoording van de vragen

Vragen aan het college:

1. Kunt u ons een overzicht geven van het aantal kinderen in de gemeente Woerden dat de laatste drie jaar uit huis is geplaatst (inclusief de leeftijd van uithuisplaatsing)? Heeft gemeente Woerden hierin een actieve rol gehad? Zo ja, welke?

Er is een verschil tussen gedwongen uithuisplaatsingen, die altijd door de rechter worden uitgesproken, en vrijwillige uithuisplaatsingen waar ouders en jongeren instemming voor geven. Het Jeugd- en Gezinsteam van WoerdenWijzer (hierna: het Jeugdteam) is vooral betrokken bij vrijwillige uithuisplaatsingen. Bij gedwongen uithuisplaatsingen ligt deze verantwoordelijkheid bij de gecertificeerde instelling (Samen Veilig Midden-Nederland). Ons jeugdteam wordt geïnformeerd over gedwongen uithuisplaatsingen. Door *Bescherming in Beweging*^[1] sturen wij ook op het meest passende perspectief voor het kind bij gedwongen uithuisplaatsingen. De kamerbrief "Visie op stelsel jeugdzorg en noodzakelijke hervormingen", die op 13 mei 2022 naar de Tweede Kamer is gegaan, geeft hier richting aan. Zo zal er worden gewerkt met regionale veiligheidsteams, waardoor een kind sneller de juiste hulp krijgt en minder van instantie naar instantie gaat. Dit gaan we de komende jaren ook voor kinderen uit Woerden zo inrichten.

Kinderen die uit huis worden geplaatst kunnen terecht komen in een pleeggezin, een gezinshuis of andere vorm van verblijf of bij YEPH (o.a. gesloten jeugdzorg). De meeste verhalen uit de media gaan over kinderen in een zeer specialistische, jeugdzorglocatie of gesloten jeugdzorg. Kinderen uit Woerden kunnen hiervoor terecht bij de organisatie YEPH (www.yeph.nl). Over het algemeen worden 70% van de kinderen in de provincie Utrecht die bij YEPH verblijven aangemeld via de gedwongen uithuisplaatsingen. De andere 30% worden direct aangemeld via jeugdteams.

Voor Woerden zijn er jaarlijks naar schatting tussen de 3 en 6 kinderen die bij YEPH verblijven. Het merendeel van deze kinderen is tussen de 12 en 18 jaar. Een enkele keer is er een kind tussen de 4 en 12. Bovenregionaal is er een contract afgesloten met YEPH waarbij we gezamenlijk als gemeenten sturen op minder instroom van kinderen bij YEPH, het transformeren van het verblijf (isoleren gebeurt niet meer bijvoorbeeld en kleine groepen) en snellere uitstroom van kinderen. Dit is een stevige transformatie, waar we gezamenlijk met 15 andere gemeenten op inzetten.

[1] Landelijk wordt (h)erkend dat de jeugdbeschermingsketen moet worden herzien. Utrecht West is één van de zes landelijke proeftuinen om andere manieren van werken uit te proberen. Dit is wat we *bescherming in beweging* noemen.

2. Op welke wijze volgt gemeente Woerden de ontwikkeling van kinderen die uit huis zijn geplaatst? Hoeveel kinderen in de gemeente Woerden hebben op basis van de uitvoering van de Jeugdwet geen contact meer met een van de ouders? Hoe volgt gemeente Woerden de ontwikkeling van deze kinderen?

Deze vraag is beantwoord onder vraag 1.

3. Hoeveel kinderen in de gemeente Woerden hebben op basis van de uitvoering van de Jeugdwet geen contact meer met een van de ouders? Hoe volgt gemeente Woerden de ontwikkeling van deze kinderen?

Dit registreren we niet en kunnen we ook niet vastleggen. Als er in casussen geen contact meer is met één of beide ouders ligt daar meestal zeer complexe problematiek aan ten grondslag en heeft dat eigenlijk altijd meer dan één oorzaak. Het uitgangspunt van hulpverlening is altijd dat er contact is tussen ouder(s) en kind. Wanneer echter blijkt dat dit niet in het belang van het kind is, kan dit anders lopen.

Onze casus- en procesregisseurs volgen de ontwikkeling van kinderen met een hulpvraag zeer zorgvuldig. Wordt de zorg op tijd ingezet? Is er nog iets aanvullend nodig voor het gezin? Heeft de ingezette hulp effect?

4. Is het bij gemeente Woerden bekend hoe vaak Woerdense kinderen die uit huis zijn geplaatst, wisselen van woon- en verblijfplaats?

We registreren niet specifiek of een kind wisselt van woon- en verblijfplaats. De gedachte achter deze vraag is ongetwijfeld: hoe voorkomen we dat kinderen zich onnodig moeten verplaatsen? Wij sturen er zoveel mogelijk op om onnodige wisselingen van woon- en verblijfplaats te voorkomen door de inzet van onze casus- en procesregisseurs. Zij volgen een kind en het gezin zeer zorgvuldig om te kijken of de benodigde hulp tijdig van de grond komt en of het helpend is. De insteek is altijd dat die zorg wordt ingezet die het meeste in het belang is van het kind en het gezin. Een groot probleem waardoor wisselingen ontstaan, is het niet op tijd beschikbaar zijn van opvangplekken in alternatieve gezinssituaties. Er is dan eerst overbruggingszorg nodig voor een kind, voordat een vaste plek beschikbaar is (zie ook het antwoord op vraag 9 met voorgestelde oplossing).

5. Hoe vaak ontvangt gemeente Woerden klachten over de jeugdzorg die vanuit Woerden wordt geleverd?

Klachten kunnen op diverse plekken worden ingediend: bij de gemeente, bij SVMN en bij jeugdzorgaanbieders.

Bij de gemeente Woerden zijn in het sociaal domein vijf klachten ingediend in 2021. Het is niet bekend hoeveel klachten specifiek vanuit Woerdense inwoners zijn ingediend bij SVMN. Wel is er bovenregionaal veel aandacht en sturing op SVMN op een zorgvuldige klachtenafhandeling. Klachten over de lopende jeugdhulp gaan via zorgaanbieders zelf. Zorgaanbieders hebben hun eigen klachtenprocedure, als er klachten zijn over de zorg die door hen wordt ingezet. Het is niet bekend hoeveel klachten uit Woerden er zijn bij de 200+ aanbieders waar onze inwoners gebruik van kunnen maken.

Daarnaast is er het AKJ, Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ), waar ouders en kinderen te allen tijde hulp kunnen krijgen van een vertrouwenspersoon, die samen met hen een klacht oppakt. Via het AKJ zijn er in 2021 20 klachten binnengekomen voor Woerden van 13 verschillende kinderen of ouders. Van de klachten die bij de gemeente Woerden zijn ingediend, werden twee van de vijf mensen die de klacht indienden, ondersteund door het AKJ. De andere 18 klachten, waarin het AKJ bijstond, kunnen klachten zijn bij SVMN of jeugdzorgaanbieders.

Onderdeel van *Bescherming in beweging* is expliciete aandacht voor de rechtsbescherming van het kind. Rechtsbescherming gaat over de rechten van het kind en zijn/haar ouders en hoe kunnen deze rechten voldoende worden geborgd? De Universiteit Leiden krijgt de opdracht om te onderzoeken waar rechtsbescherming knelt in de jeugdbeschermingsketen in Utrecht West. *Bescherming in beweging* geeft vervolgens adviezen wat er voor de regio Utrecht West kan worden gedaan om de rechtsbescherming van cliënten te verbeteren.

6. Wat is de aard van de onder vraag 5 genoemde klachten en op welke wijze gaat gemeente Woerden met de klachten om?

De meeste klachten gaan over bejegening of zich niet gehoord voelen. Als gemeente gaan we altijd met deze ouders in gesprek. Meestal is dat voldoende. Overigens merken we dat met de toename van complexiteit in casuïstiek, ook het aantal klachten toeneemt.

7. Zijn er Woerdense kinderen in een gevangenisregime geplaatst omdat er voor hen elders geen opvang was? Indien ja, om hoeveel kinderen gaat het?

Gevangenisregimes vallen niet onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten. We hebben geen cijfers of hier kinderen zitten, die eigenlijk in een jeugdhulpinstelling hadden moeten zitten. Wel is het zo dat sommige locaties van de gesloten jeugdhulp een voormalig gevangenisregime zijn. Zoals bij vraag 1 genoemd, werken we als Woerden samen met 15 andere gemeentes om te zorgen dat het verblijf bij gesloten jeugdhulp wordt getransformeerd naar kleinschalig, gezinsgericht verblijf. Alle elementen uit de hulp die nog voortkomen uit het

gevangenisregime, zijn afgeschaft. Ook het gebruik van isoleercellen is gestopt.

8. Hoe is de nazorg in de onder vraag 7 gestelde vraag geregeld?

We gaan ervanuit dat met vraag 7 wordt bedoeld, nazorg na een gevangenisregime.

Dit is een terechte vraag. We weten dat het voor veel kinderen zwaar is om na een periode van een gevangenisregime of gesloten jeugdzorg weer volledig deel te nemen aan de samenleving. Gelukkig gaat het in Woerden om weinig kinderen per jaar die uit de gesloten jeugdzorg komen. Wij zetten altijd in op nazorg en begeleiding (o.a. door middel van casemanagement door het Jeugdteam) bij alle kinderen. We zien wel dat deze kinderen, als zij 18 worden, vaak geen hulpverlening meer willen accepteren terwijl hen dat wel wordt aangeboden. Daar kunnen wij helaas niet altijd iets aan doen, omdat je als volwassene zelf deze keuze mag maken. Wij blijven de kinderen/jongvolwassenen en het gezin wel volgen door middel van warm contact zodat er snel geschakeld kan worden wanneer er meer of andere zorg of begeleiding nodig is.

9. Tegen welke dilemma's die in het rapport De Winter en in het tv-programma 'Jozanneke en de jeugdzorgtapes' worden genoemd, loopt gemeente Woerden ook op in de uitvoering van de Jeugdwet? En welke oplossingen zijn daar vervolgens voor?

Vooropgesteld: het programma van Jozanneke biedt een eenzijdig beeld van de jeugdzorg waarin veel professionals, die zich dagelijks met hart en ziel voor kinderen inzetten, zich niet herkennen. Tegelijk zien we natuurlijk ook de schrijnende situaties die het huidige beleid met zich mee kan brengen. Landelijk gezien wordt ook (h)erkend dat het jeugdhulpstelsel op een aantal belangrijke punten moet worden herzien, zoals geformuleerd in de reeds genoemde kamerbrief "Visie op stelsel jeugdzorg en noodzakelijke hervormingen".

Welke dilemma's we herkennen voor Woerden:

- We kampen al jaren met een gebrek aan opvangplekken in alternatieve gezinssituaties: we zouden liever meer jongeren in pleeggezinnen of vergelijkbare voorzieningen plaatsen dan in instellingen, maar die plekken zijn vaak niet beschikbaar
- We zien soms een angst bij professionals om fouten te maken, omdat de maatschappij hen daar keihard op afrekent. Terwijl diezelfde maatschappij ook een torenhoge prestatiedruk kent waar kinderen en gezinnen aan onderdoor kunnen gaan, en we ook nog eens steeds individualistischer worden. Dit kan bijvoorbeeld een reden zijn voor het grote tekort aan (netwerk)pleeggezinnen: we hebben geen tijd voor de problemen van anderen, maar verwachten wel dat professionals dit zonder een fout te maken kunnen oplossen.
- De lange wachtlijsten, onder andere als gevolg van personeelstekorten en toename van complexe problemen in de jeugdhulp zijn zorgelijk en creëren weer nieuwe problemen.
- Problematiek wordt complexer, en ook zien we andere problematiek (bijvoorbeeld meer angst- en depressie bij jongeren en complexe echtscheidingen) dan een aantal jaren geleden. In combinatie met soms lange wachttijden waardoor kinderen (te) lang moeten wachten op zorg kan dit ervoor zorgen dat problematiek (nog) complexer wordt.

Op 24 februari jl. besloot de gemeenteraad over de 1^e tranche impuls Jeugd/Wmo om de blijvende stijging van jeugdhulpkosten te dempen. In het najaar van 2022 (na vaststelling van de hervormingsagenda Jeugd vanuit het Rijk) volgt een voorstel voor de tweede tranche van de impuls gelden sociaal domein. Met deze impuls gelden worden maatregelen genomen die allereerst leiden tot inhoudelijke verbetering van de zorg voor het kind. Daarnaast moet met deze maatregelen voorkomen worden dat de jeugdzorgkosten nog verder stijgen. Hierbij wordt de evaluatie van de maatschappelijke agenda en de landelijke hervormingsagenda jeugd betrokken.

Naast de inzet van de impuls gelden worden een heel aantal knelpunten ook nu al opgepakt in Bescherming in beweging, in de bovenregionale sturing op zeer specialistische verblijf (YEPH) en via lokale maatregelen vanuit de Strategische Heroriëntatie.

10. Hoe worden door gemeente Woerden jongeren die jeugdzorg hebben ontvangen betrokken bij de evaluatie van het Woerdense jeugd- en jongerenbeleid?

Jongeren die jeugdzorg hebben ontvangen worden op allerlei manieren betrokken bij de evaluatie van Woerdens jeugd- en jongerenbeleid.

- Bij het opstellen van de maatschappelijke agenda 4 jaar geleden zijn 250 inwoners geïnterviewd over hun behoeften en ervaringen rondom jeugdhulp. Ook bij het evalueren van de maatschappelijke agenda dit jaar zijn een groot aantal inwoners geïnterviewd. Een deel van deze inwoners maakte gebruik van jeugdhulp.
- Er zijn met gebruikers van jeugdhulp specifiek gesprekken geweest middels storytellingonderzoeken over hun ervaringen met het casemanagement. Daarnaast geven onze cliëntervaringsonderzoeken een belangrijke input voor onze evaluatie. Over deze onderzoeken is recent een Raadsinformatiebrief aan uw raad verzonden <https://gemeenteraad.woerden.nl/stukken/Stukken-van-college-aan-raad/D22054355-Raadsinformatiebrief-Resultaten-van-kwaliteitsonderzoeken-voor-Woerden.pdf>

- De participatieraad vertegenwoordigt diverse thema's binnen het Sociaal Domein waaronder de Jeugdzorg. De participatieraad adviseert het college gevraagd en ongevraagd over het beleid. De participatieraad is ook betrokken bij het verder opzetten en vormgeven van jongerenparticipatie (zie laatste punt).
- Bij het opstellen van de regionale agenda jeugd zijn diverse ouders geïnterviewd voor input.
- In het contractmanagement van zeer specialistische jeugdhulp (SVMN en YEPH) zijn structureel twee adviseurs cliëntperspectief aangesteld, die in alle facetten gevraagd en ongevraagd adviseren. Deze adviseurs cliëntperspectief zijn ervaringsdeskundigen, die bijvoorbeeld zelf in de gesloten jeugdhulp hebben gezeten.
- Samen met 3 andere jeugdhulpregio's wordt er geïnvesteerd in een Ervaringsacademie, waar ervaringsdeskundigen worden getraind hoe zij hun ervaringen kunnen inzetten in de evaluatie van beleid, maar ook bij de ondersteuning van gezinnen met een hulpvraag.

De eerste tranche impuls gelden sociaal domein bevat middelen om jongerenparticipatie bij ons beleid te vergroten, specifiek door jongeren die jeugdhulp ontvangen.

11. Welke invloed hebben de beschikbare gemeentelijke budgetten voor jeugdzorg op de kwaliteit van de jeugdzorg in Woerden?

De gemeentelijke budgetten voor jeugdhulp kennen een open einde regeling. Als jeugdhulp nodig is, zullen wij altijd financieren vanuit de wettelijke verplichting die wij hebben. Dit kan wel een grote druk op de gemeentelijke budgetten veroorzaken wat wij de afgelopen jaren diverse malen hebben ervaren.

Het is wel een politieke keuze welke gemeentelijke budgetten beschikbaar zijn voor Jeugdzorg en hoe dit budget wordt ingezet voor de Jeugdzorg. Een krappe financiële begroting, en als gevolg daarvan het doorvoeren van bezuinigingen en beperken van de inzet van Jeugdzorg (bijvoorbeeld op het preventieve vlak of door sterk te sturen op de hoogte van indicaties), heeft wel gevolgen voor de kwaliteit van jeugdzorg.

12. Ervaren de medewerkers van gemeente Woerden binnen het Sociaal Domein een werkdruk als het gaat om het verlenen van jeugdzorg? Zo ja, welke mogelijkheden zijn er om de werkdruk te verlagen en de kwaliteit van de jeugdzorg te verhogen?

De medewerkers van de gemeente Woerden verlenen zelf geen jeugdzorg, maar we voelen zeker druk om zo snel mogelijk de juiste hulp in gezinnen te krijgen. Het is vooral belangrijk dat we als team tijd krijgen om onze huidige werkwijze door te ontwikkelen en te verbeteren.

Bijlagen

Bijlage: Schriftelijke vragen art. 42 RVO van Woerden&Democratie inzake 'Uithuisplaatsingen binnen de jeugdzorg in de gemeente Woerden'

Schriftelijke vragen - Uithuisplaatsingen binnen de jeugdzorg in de gemeente Woerden

Inleiding

In 2019 werd het rapport van de commissie De Winter aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Minister van Justitie en Veiligheid gepresenteerd. Hieruit bleek dat een aanzienlijk percentage van de kinderen die in jeugdzorginstellingen verbleven onvoldoende beschermd zijn tegen fysiek, psychisch en seksueel geweld. Slechts een kwart van de ondervraagden gaf aan zelf geen geweld te hebben meegemaakt in de jeugdzorg.

In het televisieprogramma 'Jojanneke en de jeugdzorgtapes' (EO) wordt momenteel wekelijks aandacht aan dit thema besteed. Hierin komen vaak jongeren aan het woord die te maken hebben gehad met uithuisplaatsingen, gedwongen verhuizingen en opsluitingen. Door gebrek aan jeugdzorgfaciliteiten worden kinderen zelfs in een gevangenisregime geplaatst, zonder dat ze iets strafbaars hebben gedaan.

De geïnterviewde jongeren zijn vaak zelf bijzonder goed in staat om te verwoorden waar het fout gaat in de jeugdzorg. Angst bij jeugdhulpverleners om fouten te maken, de decentralisatie van de jeugdzorg en het te vroeg inzetten van zware jeugdzorg zijn zaken die door de jongeren veelvuldig worden genoemd als belangrijke oorzaken van hun problemen. Een aantal van de geïnterviewde jeugdigen geeft aan als gevolg van de aangeboden zorg achteruit te zijn gegaan. Ook in Woerden horen wij af en toe berichten van deze aard, maar wij hebben geen zicht op de omvang. Vandaar dat wij de onderstaande vragen stellen.

Vragen aan het college:

1. Kunt u ons een overzicht geven van het aantal kinderen in de gemeente Woerden dat de laatste drie jaar uit huis is geplaatst (inclusief de leeftijd van uithuisplaatsing)? Heeft gemeente Woerden hierin een actieve rol gehad? Zo ja, welke?
2. Op welke wijze volgt gemeente Woerden de ontwikkeling van kinderen die uit huis zijn geplaatst?
3. Hoeveel kinderen in de gemeente Woerden hebben op basis van de uitvoering van de Jeugdwet geen contact meer met een van de ouders? Hoe volgt gemeente Woerden de ontwikkeling van deze kinderen?
4. Is het bij gemeente Woerden bekend hoe vaak Woerdense kinderen die uit huis zijn geplaatst, wisselen van woon- en verblijfplaats?
5. Hoe vaak ontvangt gemeente Woerden klachten over de jeugdzorg die vanuit Woerden wordt geleverd?
6. Wat is de aard van de onder vraag 5 genoemde klachten en op welke wijze gaat gemeente Woerden met de klachten om?
7. Zijn er Woerdense kinderen in een gevangenisregime geplaatst omdat er voor hen elders geen opvang was? Indien ja, om hoeveel kinderen gaat het?
8. Hoe is de nazorg in de onder vraag 7 gestelde vraag geregeld?
9. Tegen welke dilemma's die in het rapport De Winter en in het tv-programma 'Jojanneke en de jeugdzorgtapes' worden genoemd, loopt gemeente Woerden ook op in de uitvoering van de Jeugdwet? En welke oplossingen zijn daar vervolgens voor?
10. Hoe worden door gemeente Woerden jongeren die jeugdzorg hebben ontvangen betrokken bij de evaluatie van het Woerdense jeugd- en jongerenbeleid?
11. Welke invloed hebben de beschikbare gemeentelijke budgetten voor jeugdzorg op de kwaliteit van de jeugdzorg in Woerden?

12. Ervaren de medewerkers van gemeente Woerden binnen het Sociaal Domein een werkdruk als het gaat om het verlenen van jeugdzorg? Zo ja, welke mogelijkheden zijn er om de werkdruk te verlagen en de kwaliteit van de jeugdzorg te verhogen?

Reem Bakker, Woerden&Democratie

Referenties met betrekking tot de vragen:

<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2019/06/12/eindrapport-commissie-onderzoek---de-winter-kinderen-werden-vanaf-1945-in-de-jeugdzorg-onvoldoende-beschermd-tegen-geweld>

<https://visie.eo.nl/artikel/2022/04/joanneke-waarom-krijgen-we-de-jeugdzorg-niet-op-orde>